

Cymuned a Rennir

Siarter rhwng Cyngor Caerdydd a
Chynghorau Cymuned yng Nghaerdydd

Cyflwyniad

Mae'r chwe Chyngor Cymuned - Llys-faen, Pentref Llaneirwg, Pentyrch, Radur a Phentre-poeth, Sain Ffagan, a Thongwynlais - a Chyngor Sir Dinas a Sir Caerdydd (y cyfeirir ato yma fel 'Cyngor Caerdydd') wedi cytuno i gyhoeddi siarter sy'n nodi sut rydym yn bwriadu gweithio gyda'n gilydd er lles cymunedau lleol wrth gydnabod ein cyfrifoldebau unigol fel cyrff statudol ymreolaethol a etholir yn ddemocrataidd.

Dyluniwyd y siarter i atgyfnerthu arfer da presennol ac ymrwmo i egwyddorion a rennir, sef bod yn agored, parchu barn pobl eraill, gonestrywydd a'n blaenoriaeth gyffredin o roi dinasyddion yn y canol. Mae'r Siarter yn seiliedig ar gydraddoldeb partneriaeth ac nid trefniad o'r brig i lawr ydyw.

Mabwysiadwyd y Siarter yn wreiddiol ym mis Mawrth 2012 a chafodd ei diweddarau a'i hailgadarnhau ar 14 Ionawr 2019.

Partneriaid i'r Siarter

Awdurdod Unedol

- Cyngor Caerdydd

Cynghorau Cymuned

- Cyngor Cymuned Llys-faen
- Cyngor Cymuned Pentref Llaneirwg
- Cyngor Cymuned Pentyrch
- Cyngor Cymuned Radur a Phentre-poeth
- Cyngor Cymuned Sain Ffagan
- Cyngor Cymuned Tongwynlais

Cydnabyddiaeth

Rydym yn derbyn cyfreithlondeb a manteision gwaith partneriaeth wrth gydnabod a pharchu rolau ein gilydd ar yr un pryd. Rydym yn bwriadu cydweithio fel partneriaeth o aelodau cyfartal yn hytrach na haenau.

Cyngor Caerdydd

Mae'n cydnabod bod cynghorau cymuned yn sylfaen llywodraeth leol. Yn eu rôl fel cyrff sy'n ddemocrataidd atebol, mae cynghorau cymuned yn cynnig modd i gysylltu â phobl leol, datganoli darpariaeth rhai gwasanaethau ac adfywio cymunedau lleol.

Mae'n cydnabod ac yn parchu amrywiaeth y cynghorau cymuned a bod eu hanghenion yn amrywio yn ôl maint, ac i ba raddau mae eu cyfranogiad yn amrywio.

Cynghorau Cymuned

Maent yn cydnabod pwysigrwydd strategol Cyngor Caerdydd ac arbedion maint a dosbarthiad priodol gwasanaethau penodol maent yn gallu eu cyflawni.

Maent yn cydnabod ac yn parchu swyddogaethau a chyfrifoldebau Cyngor Caerdydd fel awdurdod unedol Caerdydd.

Llywodraeth Leol

Byddwn yn eglur am ein disgwyliadau o'n gilydd er mwyn galluogi perthynas waith hwylus. Yn hynny o beth, byddwn yn diffinio'r ffordd rydym yn rhyngweithio â'n gilydd. Byddwn yn eglur am rôl cynghorwyr ar bob lefel yn y berthynas ac mewn arweinyddiaeth gymunedol.

Cyngor Caerdydd

Bydd Cyfarwyddwr Gwasanaethau Llywodraethu a Chyfreithiol a Swyddog Monitro'r Cyngor (neu gynrychiolydd o'r rhain) yn cynnal cyfarfodydd rheolaidd â chynrychiolwyr enwebedig cynghorau cymuned sy'n dymuno cymryd rhan. Bydd y fath gyfarfodydd yn cael eu cynnal bob tri mis mewn lleoliad i gytuno arno ar y cyd sy'n gyfleus i bob cyngor.

Bydd yn gweinyddu cynnal etholiadau cyngor cymuned.

Cynghorau Cymuned

Byddant yn cyfrannu at agenda'r cyfarfodydd hyn ac yn cyfrannu'n rhagweithiol at bresenoldeb a thrafodaethau.

Byddant yn rhoi gwybod am yr angen i gynnal etholiadau cyngor cymuned mewn da bryd.

Byddant yn hwyluso cyfranogiad cyhoeddus ym mhob cyfarfod perthnasol y cyngor cymuned a'i bwyllgorau i annog cyfranogiad y gymuned.

Ymgynghori

Rydym yn gwerthfawrogi pwysigrwydd ymgynghori ystyrllon ac yn nodi ymrwymiad diffuant ymhlith pob parti i ymgynghori ynghylch materion sy'n destun pryder i bawb.

Cyngor Caerdydd

Byddwn yn bwriadu rhoi'r cyfle i gynghorau cymuned gyflwyno sylwadau cyn gwneud penderfyniad a fydd yn effeithio ar y gymuned leol (yn benodol o ran materion sy'n ymwneud â chynllunio a chynigion amgylcheddol eraill).

Bydd yn cyhoeddi dyddiadau cyfarfodydd cyhoeddus ac agendâu ac adroddiadau i'r Cabinet a'r Cyngor, ynghyd â chyfarfodydd eraill y Cyngor, ar wefan y Cyngor cyn gynted â phosib.

Bydd, yn amodol ar yr adnoddau sydd ar gael, yn galluogi swyddogion priodol i fynd i gyfarfodydd â chynghorau cymuned (neu grwpiau o gynghorau cymuned) ar amser y cytunir arno ar y cyd er mwyn trafod materion sydd o ddiddordeb cyffredin pan ofynnir am hyn ac os rhoddir digon o rybudd.

Bydd yn annog pwyllgorau craffu i ymgynghori â chynghorau cymuned am faterion lleol perthnasol.

Cynghorau Cymuned

Byddant yn ymateb i gyfleoedd ymgynghori mewn da bryd, gan ymdrin â'r prif faterion yn y ddogfen ymgynghori, lle bo'n berthnasol.

Byddant yn gwneud defnydd llawn ar y papurau sydd ar gael iddynt i gyfeirio penderfyniadau lleol.

Byddant yn rhoi cyfle i gynghorwyr/swyddogion lleol (fel sy'n briodol) o Gyngor Caerdydd siarad yng nghyfarfodydd cynghorau cymuned am faterion sydd o ddiddordeb i bob parti.

Byddant yn ymateb i geisiadau am gyflwyno barnau i bwyllgorau craffu.

Gwybodaeth a Chyfathrebu

Rydym yn gwerthfawrogi'r angen am wybodaeth a chyfathrebu amserol, eglur a pherthnasol wrth feithrin perthnasoedd da a chydweithio gwell er lles pobl leol.

Cyngor Caerdydd

Bydd yn rhoi mynediad i glercod cynghorau cymuned i wasanaeth Ymholiadau Aelodau'r Cyngor.

Bydd yn cyfathrebu trwy gyflwyno dogfennau ymgynghori priodol a gwybodaeth arall yn electronig i glercod cynghorau cymuned i'w dosbarthu i gynghorwyr cymuned.

Cynghorau Cymuned

Byddant yn defnyddio'r systemau cysylltu cytunedig ac yn ymateb yn y ffordd fwyaf priodol ac amserol.

Byddant yn sicrhau bod pob cynghorydd cymunedol yn gallu cael hyd i'r dogfennau priodol.

Cydweithio ac Ymgysylltu

Mae'r Siarter yn diffinio 'partneriaeth' fel cydweithio i gyflawni cyfres o nodau cyffredin ar sail cydraddoldeb o ran perchnogaeth, penderfynu a chydabod cyfraniad unigryw pob parti. Cydnabyddir bod partneriaeth gyfartal ac effeithiol yn dwyn manteision a chyfrifoldebau i bawb sy'n rhan ohoni. Rhaid i lywodraeth leol ar y ddwy haen gydweithio i hybu lles economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol ein hardal. Os bydd gwneud pethau'n wahanol yn arwain at wasanaeth gwell, byddwn yn ystyried y dulliau hyn o ddifrif.

Cyngor Caerdydd

Bydd yn rhoi'r cyfle i glercod cynghorau cymuned gwrdd â'r Swyddog Monitro neu gynrychiolydd swyddog o Gyngor Caerdydd i drafod pryderon cyffredin a datrys problemau, ar gais penodol y clercod.

Cynghorau Cymuned

Byddant yn annog cyfranogiad gan glercod cynghorau cymuned mewn cyfleoedd i rwydweithio a rhannu pryderon cyffredin.

Cynllunio Defnydd Tir

Mae cynghorau cymuned yn adnabod ac yn deall eu hardal leol ac mae'n rhaid iddynt allu sylwi'n effeithiol ar faterion cynllunio. Gall Cyngor Caerdydd gymryd trosolwg o anghenion yr ardal leol gyfan a gwneud penderfyniadau, gan ystyried barn pobl leol.

Cyngor Caerdydd

Bydd yn ail-gadarnhau ei ddyletswydd statudol i ymgynghori â chynghorau cymuned wrth baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol a hefyd ynghylch dogfennau polisi cysylltiedig, gan gynnwys Canllawiau Cynllunio Atodol.

Bydd yn ail-gadarnhau ei ddyletswydd statudol i ymgynghori â chynghorau cymunedol ynghylch pob cais cynllunio yn ei gymunedau neu sy'n effeithio ar ei gymunedau, gan roi sylw arbennig i'r materion hirdymor i gymunedau y mae safleoedd strategol a hyblygrwydd y CDLI yn effeithio'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol arnynt.

Bydd yn ymgysylltu â chynghorau cymunedol i nodi blaenoriaethau ar gyfer adran 106 (rhwymedigaethau cynllunio) mewn perthynas â datblygiadau yn eu cymunedau.

Cynghorau Cymuned

Byddant yn ymateb yn briodol i'r Cyngor, gan gydnabod y terfynau a osodir gan gyfraith gynllunio a chanllawiau polisi cynllunio cenedlaethol.

Byddant yn ymateb yn briodol i Gyngor Caerdydd, gan gynnwys unrhyw fesurau lliniaru cymunedol neu rwymedigaethau cynllunio a awgrymir mewn perthynas â chais, gan gydnabod y terfynau a osodir gan gyfraith gynllunio a pholisi cynllunio cytunedig.

Byddant yn ymgysylltu â Chyngor Caerdydd i nodi blaenoriaethau ar gyfer adran 106 (rhwymedigaethau cynllunio) mewn perthynas â datblygiadau yn eu cymunedau.

Cyngor Caerdydd

Cynghorau Cymuned

Bydd yn ystyried mabwysiadu Cynlluniau Bro cynghorau cymunedol sydd wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r CDLI fel Canllawiau Cynllunio Atodol.

Byddant yn paratoi Cynlluniau Bro yn unol â'r CDLI yn ôl yr angen a gofynion statudol.

Byddwn yn hysbysu cyngor cymuned o unrhyw ymweliad safle gan aelodau'r Pwyllgor Cynllunio ynglŷn â chais cynllunio yn ei ardal.

Byddant yn cynnig hyfforddiant i gynghorwyr cymunedol am faterion cynllunio er mwyn sicrhau bod ganddynt ddealltwriaeth gadarn o sut mae cyfraith gynllunio yn gweithio.

Bydd yn rhoi copi i gyngor cymuned o'r adroddiad terfynol sy'n ymwneud â phenderfyniad cynllunio yn ei ardal o fewn saith diwrnod i wneud y penderfyniad, os yw'r cyngor cymuned wedi cyflwyno sylwadau ysgrifenedig o ran y cais cynllunio.

Byddant yn cynnal ymagwedd wrthrychol a phroffesiynol at faterion cynllunio ar bob adeg.

Bydd yn cyhoeddi manylion cyfarfodydd perthnasol y Pwyllgor Cynllunio fel y gall cynghorwyr cymunedol ddod i arsylwi.

Byddant yn annog cynghorwyr cymunedol i achub ar y cyfle i ddod i gyfarfodydd Pwyllgor Cynllunio Cyngor Caerdydd i arsylwi.

Bydd yn rhoi gwybodaeth amserol i gyngor cymuned am unrhyw apeliadau cynllunio yn ei ardal.

Cymorth Ymarferol

Er mwyn bod yn effeithiol, mae'n rhaid i aelodau etholedig a swyddogion fod wedi'u hyfforddi'n dda a chael y cymorth y mae ei angen arnynt i gyflawni eu rolau.

Cyngor Caerdydd

Bydd yn ceisio, ar gais, gynnig cyfle i gynghorau cymuned fanteisio ar wasanaethau cymorth, megis cyngor cyfreithiol, TG a phrynu dan gytundeb lefel gwasanaeth sy'n galluogi'r Cyngor i adennill ei gostau.

Cynghorau Cymuned

Byddant yn dilyn gweithdrefnau cytunedig i ddefnyddio gwasanaethau cymorth gan Gyngor Caerdydd, ond byddant hefyd yn cael y cyfle i wneud eu trefniadau eu hunain.

Arbenigedd

Byddwn yn annog datblygiad parhaus swyddogion ac aelodau yng Nghyngor Caerdydd a'r cynghorau cymuned, naill ai ar wahân neu gyda'i gilydd. Mae gwell arbenigedd yn arwain at broffesiynoldeb a chydweithio mwy effeithiol.

Cyngor Caerdydd

Bydd yn cynnig hyfforddiant sefydlu aelodau i gynghorwyr cymunedol er mwyn eu galluogi i ddeall rôl a swyddogaeth yr awdurdod unedol a'r Cod Ymddygiad.

Cynghorau Cymuned

Byddant yn darparu hyfforddiant sefydlu i gynghorwyr cymunedol newydd eu hethol i'w galluogi i gyflawni eu rolau'n effeithiol.

Moeseg

Byddwn yn annog cysylltiadau rhwng clercod cyngorau cymuned a Phwyllgor Safonau a Moeseg Cyngor Caerdydd.

Cyngor Caerdydd

Trwy'r Swyddog Monitro penodedig, bydd yn cynorthwyo cyngorau cymuned i ystyried a darparu cyngor a hyfforddiant o ran gweithredu'r Cod Ymddygiad i Aelodau, a hynny mewn da bryd.

Cyngorau Cymuned

Bydd cyngorwyr cymunedol yn derbyn hyfforddiant Cod Ymddygiad a cheisio datrys cwynion yn anffurfiol trwy eu clerc yn unol â gweithdrefnau datrys lleol, lle bo'n briodol. Os nad oes modd datrys cwyn yn lleol, bydd y clerc yn cyfeirio'r gŵyn i'r Swyddog Monitro a bydd yn darparu'r holl wybodaeth y mae ei hangen ar y Swyddog Monitro i'w alluogi i gyflawni ei swyddogaeth yn effeithiol.

Trefniadau Ariannol

Mae Cyngor Caerdydd a'r cyngorau cymunedol fel ei gilydd yn cydnabod yr angen am eglurder a thryloywder mewn trefniadau ariannol. Wrth ddatblygu a gweithredu trefniadau ariannol, mae'n rhaid ystyried blaenoriaethau cenedlaethol a lleol.

Cyngor Caerdydd

Wrth bennu lefel y dreth gyngor ar gyfer yr ardal, bydd yn ystyried y gwasanaethau sy'n cael eu darparu i'r Cyngor yn gyffredinol.

Cyngorau Cymuned

Wrth bennu'r praesept blynyddol, byddant yn ystyried blaenoriaethau lleol a'r gwasanaethau sy'n cael eu darparu yn y gymuned gan Gyngor Caerdydd.

Byddant yn talu cyfran resymol o gostau etholiad yn achos etholiad a rennir, neu'r holl gostau yn achos etholiad cyngor cymunedol ar wahân.

Dirprwyo Cyfrifoldebau ar gyfer Darparu Gwasanaethau

Dylid darparu gwasanaethau yn y modd mwyaf priodol, gan roi ystyriaeth i werth am arian a gwerth ychwanegol i bobl leol.

Cyngor Caerdydd

Bydd yn rhoi ystyriaeth briodol, fesul achos ac yn unol ag unrhyw bolisi neu ganllawiau a luniwyd gan y Cyngor, i bob cais ffurfiol y rhoddir sail resymol drosto i ddirprwyo cyfrifoldeb am ddarparu gwasanaethau lleol i gynghorau cymuned, gan seilio ei ystyriaeth yn bennaf ar wella darpariaeth gwasanaeth i ddinasyddion wrth sicrhau bod gwerth am arian yn cael ei gadw neu'i gynyddu.

Yn absenoldeb dirprwyo ffurfiol, bydd yn ceisio ffyrdd o ddefnyddio gwybodaeth leol o gymunedau i wella darpariaeth gwasanaethau er mwyn diwallu anghenion dinasyddion yn well.

Cynghorau Cymuned

Byddant yn cydnabod bod adegau pan nad yw'n briodol neu'n ddymunol i Gyngor Caerdydd ddirprwyo darpariaeth gwasanaeth.

Byddant yn ymgysylltu â dinasyddion yn y cymunedau maent yn eu gwasanaethu i ddeall eu hanghenion yn well a chyfleu'r anghenion hyn mewn ffordd gydlynol ac adeiladol i Gyngor Caerdydd, fel y gellir eu hystyried wrth ddylunio a darparu gwasanaethau.

Lles a Chynaliadwyedd

Byddwn yn gweithio mewn ffyrdd sy'n gynaliadwy tuag at wella lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn unol â'n dyletswyddau o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, gan gysoni anghenion hirdymor ag anghenion presennol, a diogelu a gwella lles cenedlaethau presennol heb amharu ar les cenedlaethau'r dyfodol.

Cyngor Caerdydd

Cynghorau Cymuned

Bydd yn cynorthwyo cynghorau cymuned trwy ymateb i geisiadau am wybodaeth ynglŷn â chynaliadwyedd ac arfer da cysylltiedig.

Byddwn yn asesu cynaliadwyedd arferion a phrosesau cyfredol yn rhagweithiol.

Bydd yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu amcanion lles a chymryd camau i gyflawni'r amcanion hynny.

Byddant yn ymchwilio i brojectau sy'n cyfrannu at gynaliadwyedd lle bydd yn fuddiol i'r gymuned.

Bydd yn ceisio cynnwys a chydweithio â chynghorau cymuned i gyflawni'r amcanion lleol a geir yn y Cynllun Llesiant Lleol statudol.

Byddant yn ystyried sut gallant gyfrannu at gyflawni'r amcanion lleol a geir yn y Cynllun Llesiant Lleol statudol.

Etholiadau Cyngorau Cymunedol

Mae etholiadau teg ac agored yn sylfaen democratiaeth leol. Byddwn yn sicrhau bod etholiadau cyngorau cymuned yn cael eu cystadlu'n rhydd ac yn deg, ac yn annog pobl leol i gymryd rhan mewn democratiaeth leol.

Cyngor Caerdydd

Bydd yn hysbysu cyngorau cymuned yn rheolaidd am y broses gynllunio ar gyfer etholiadau cyngorau cymuned.

Bydd yn cynnwys cyngorau cymuned mewn unrhyw weithgaredd cynyddu ymwybyddiaeth/cyhoeddusrwydd a wneir (yn amodol ar adnoddau) i annog enwebiadau i ymgeisio mewn etholiadau cyngorau cymuned.

Bydd yn helpu i roi cyhoeddusrwydd am etholiadau cyngorau cymuned sydd ar ddod ar ran cyngorau cymuned, gan ddefnyddio sianeli cyfathrebu'r Cyngor sydd ar gael.

Bydd yn esbonio'r broses enwebu wrth glercod cyngorau cymuned fel y gallant gynorthwyo unrhyw ddarpar ymgeiswyr sy'n penderfynu sefyll mewn etholiadau cyngorau cymuned.

Bydd yn rhoi help a chymorth gyda'r prosesau a'r gweithdrefnau gweinyddol ar gyfer etholiadau cyngorau cymuned.

Cyngorau Cymuned

Byddant yn annog cyfranogiad gan aelodau'r gymuned leol ym mhroses etholiadau'r cyngorau cymuned.

Byddant yn sicrhau cyhoeddusrwydd eang ar gyfer swyddi gwag mewn cyngorau cymuned i gynyddu cyfranogiad y gymuned.

Byddant yn arddangos hysbysiadau statudol yn gyhoeddus ar gyfer etholiadau cyngorau cymuned sydd ar ddod.

Monitro ac Adolygu

Caiff y Siarter ei hadolygu yn ôl yr angen

I Gloi

Mae Cyngor Caerdydd a'r cynghorau cymuned islofnodedig wedi ymrwmo i egwyddorion a datganiadau'r Siarter er budd pobl leol.

